

עין משפט‏
נר מצוה

י"ח א מיי פ"ד מהל' מעשה הקרנות ה' טו סוג לאוין שלא:
י"ב ב מיי פ"ד מהל' פסולי המוקדשין ה' יג:

ב ג מיי פ"ד מהל' מעשה הקרנות ה' יד:
בא ד מיי פ"א מהל' כבודות ה' יג [עושי'ע י"ד סימן שז סעיף ין]:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] רש"י ד"ה ויפסל האול ועבר עליו ואחריו:
י"ב ע"י טורי און ויד דוד ופי":

רבינו חננאל

מנהגי מילי, מי שידור ווא ישלים עובר בבל תאחר, שאמר כי תדור נדר, וכתוב אחר אומר ואם נדר או נדרבה, מה זה הנדר נדרבה עמו אף זה הנדר נדרבה עמו, הנה ליה לקרא למיכתב כי תדור נדר ודיו, למה ליה למכתב ליי אלהיך, אלא כל דבר שיתן אדם ליי, לרבות הדמין, כגון אם יאמר אדם דמי עלי חייב לישם דמי שוין, אבל אם יאמר אדם ערכי עלי, בן נאה בין בעור מעריכין אותו כפי שניו, כדכתוב מבן עשרים ועד בן ששים, ערכו של זכר וי שקל כסף בשקל הקדוש. והתרמין, כדכתב אך כל חרם אשר יחרים וגוי, וההקדשות כמשפטן. לא תאחר לשלמו, הוא הנדר עצמו ולא חליפין, כלומר אינו עובר בחליפין, ואוקימתה חליפי עולה ושלמים, וכגון שנדר עולה או שלמים והפרישן קודם חג המצות, ועברו חג המצות וחג השבועות ולא הקריבין, ואחר חג השבועות נפל בהן מום וחיללן על אחרים ואמר אלו חליפי אלו, ועבר חג הסוכות ולא הקריב אילו שהעמידן תחת הבעלי מום. הייתם אומרים מאחר שאילו מבח הראשונים הם באים, כמי שעברו עליהן ג' רגלים דמו וליחריב בכל תאחר, קמ"ל. כי דרוש ידוענא, אלו חטאות ואשמות עולה ושלמים. לה' אלהיך, אלו דעות ומעשרות בכור ומעשר ופסח. מעמד, זה לקט שכחה ופאה. והיה כך חטא, כך חטא ולא בקרבן חטא. כלומר, הקרבן המאחר זמן, כשר הוא. ואקשינן האי סברא מדאחרים נפקא, דתניא יכול יהא בכור שעברה שנתו פסול כפסולי המוקדשים, ת"ל ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגו', (מקיש בכור למעשר כול, מה מעשר אינו נפסל) כלומר כיון דכתיב לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה, אם עובר שנתו נפסל, מקיש בכור למעשר, מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה, אף בכור נמי אינו נפסל משנה לחברתה.

ה:

שנתו זמנו וחד לעברה ^(א) שנתו ולא זמנו וחד ללא עברה לא שנתו ולא זמנו ומיהו ההוא נמי יש ליישב דליירי צמותר הפסח שדרך התנאים שמסמיכין אחד קרא אע"ג דנפקי מתרי קראי כדאשכחן צפרק אלו מציאות (צ"מ ד' ג.) גצי והתעלמת מהם דדריש מיניה כהן והוא צבית הקצרות זקן ואינו לפי כבודו או שהיתה שלו מרובה משל צבירו אע"ג דנפקי מתרי קראי דלא אחי קרא אלא לחד כדמסיק התם וכן פ"ק דמגיגה (דף ד. ד.) רגלים פרט לנצלי קצין והאי קרא גופיה דאס כשז דרשינן ליה צפרק מי שהיה טמא אחר הפסח שקרבה שלמים ומוקין לה בנמנא אחר שחיטה והמיר צו אחר שחיטה וקרא אסמכתא צעלמא דפשיטא היא ולא זריכא קרא: **ונאמר** אהלן אם נדר או נדרבה. הוה מני לאמרוי מהאי עניינא גופיה דכתיב ציה (דברים כג) כאשר נדרת נדבה:

ערבין וחרמין והקדשות. צכולהו כתיב לה' גצי ערכין כתיב צערבך נפשות לה' (ויקרא ס) וצחרמין כתיב (שם) קדש קדשים הוא לה' וגצי חרמי כהן נמי דריש ליה צצבורות כר"פ כל פסולי המוקדשים (ד' ג.). ובהקדשות כתיב (שם) איש כי יקדיש את ציתו קדש לה' וא"ת מהאי טעמא נמי תיפוק ליה חטאת ואשם ועולה ושלמים כדדרשינן נמי לקמן בצמעתין מדכתיב לה' אלהיך צקרא דמונא שפתין תשמו וי"ל ^(א) דלנקמן דאית ליה קרא אחרינא לקדשי צדק הצית מאשר דצרת מוקי ליה קרא דלה' אלהיך לחטאות ואשמות דמסתבר אצל הכאן אי לאו דכתיב דרוש ידרשנו צחטאת ואשם הוה מוקמינן צהו האי קרא ולא הוה שמעינן ערכין חרמין והקדשות וליכא למלפיניהו נמי מדרוש ידרשנו דלא משמע אלא שצא על חטאן]: **אלו חטאות ואשמות.** שהן נדרשין ממך שהרי הם מוטלין חובה עליך ועולות ושלמים שהם חובה דאלו נדרים ונדבות מכי תדור נדר נפקי ומימא שלמי חגיגה ואלהי זמנא קציעא להו דעבר הרגל ולא חג אינו חייב צאחריותו וא"כ אם אקרציה אקרציה וכו' כדאקשינן לעיל גצי פסח וי"ל דמ"מ היכא דהופרשו ולא הקריבם קאי עלייהו צצל תאחר כיון שלא נפסלו צצך וי"מ דנפקא להו חטאת מדכתיב לשון דרישה גצי חטאת

דכתיב (ויקרא י') דרש דרש משה ואשם עולה ושלמים דאיתקוש בהיקשא דזאת המודה בסוף התודה (מנחות דף פב: ושם) ולא יתכן דא"כ נדרים ונדבות נמי וצבור ומעשר ופסח נמי תיפוק מהתם כדולאו איתקוש: **ומעשרות** ובכור. מעשר וצבור מכי דרוש ידרשנו לא נפקא דלא דמי חיוצא דידהו לחיוצא דחטאת ואשם דאי לית ליה צבור ומעשר לא מיחייב צהו ופסח לא גרסינן הכא דאי צשלמי פסח כרצ ששת מהיכא דנפקא שלמים נפקא להו ומיהו יש לחלקן: **אי חליפי חטאת למיתה אולא.** ואי חליפי אשם לרעייה אולא דק"ל (מיר כה:) כל צחטאת מתה צאשם רועה ולר"ת דמפרש"י דמן הדין צאשם קרב עולה א"כ מקרב קרבי: **שהומם** בתוך הרגא. ואין צל תאחר אלא צצל הרגל: **מה** מעשר אינו נפסל משנה לחברתה. פירש צקווערס דכתיב מקנא שלש שנים תוליא את כל מעשר מצואתן אם שהה מעשרות שנה ראשונה ושניה ואפילו למאי דפרישית לעיל דאיכא צצל תאחר צמעשר שהופרש ולא נמנו וקרא דשנת הציעור אצטריך לאותו שלא הופרש מ"מ צכולהו משמעיי קרא דמתצער וקנת תימא צכולה שמעתין מהיכא תיתי לן דנפסל דליצטריך קרא דאינו נפסל וכן אותו צצלא ירנא להא לי: **קדשים** דבני הרצאה נינהו. דעולה מכפרת על חייבי עשה כדאמרין צפרק קמא דצוהים (דף ז: ושם) מדבן

כפסח דמו קמ"ל מנהגי מילי דתנו רבנן יכי תדור נדר אין לי אלא נדר נדרבה מנין נאמר כאן נדר ונאמר להלן ^(ב) ^(א) אם נדר או נדרבה מה להלן נדרבה עמו אף כאן נדרבה עמו לה' אלהיך אלו הדמין הערכין והחרמין וההקדשות לא תאחר לשלמו הוא ולא חילופיו כי דרוש ידרשנו ^(ב) אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים ה' אלהיך אלו צדקות ומעשרות ובכור מעמד ^(ג) וזה לקט שכחה ופאה והיה כך חטא אולא בקרבנך חטא אמר מר לא תאחר לשלמו הוא ולא חילופיו חילופי מאי אי חילופי עולה ושלמים מקרב קרבי אי חילופי חטאת למיתה אולא אלא מאי חילופיו חילופי תודה דתני ^(ג) רבי חייא תודה שנתערבה בחמורתה ומתה אחת מהן חברתה אין לה תקנה היכי ליעביד ליקרבה וליקריב לחם בהדה דלמא תמורה היא ליקרבה בלא לחם דלמא תודה היא והא כיון דלאו בת הקרבה היא קרא למעוטי למה לי אמר רב ששת לעולם למעוטי חילופי עולה ושלמים והבא במאי עסקינן יכגון שעברו עליו שני רגלים והומם וחיללו על אחר ועבר עליו רגל אחד סלקא דעתך אמינא הואיל ומכח קמא קאתי כמאן דעברו עליו ג' רגלים דמי קמ"ל ולרבי מאיר דאמר כיון שעבר עליו רגל א' עובר בבל תאחר מאי איכא למימר אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שהומם בתוך הרגל וחיללו ^(א) ועבר עליו הרגל סלקא דעתך אמינא הואיל ומכח קמא קאתי כמאן דעבר עליה כוליה רגל דמי קמ"ל והיה כך חטא ולא בקרבנך חטא והא מהכא נפקא מדאחרים נפקא דתניא ^(ד) אחרים אומרים יכול יהא בכור שעברה שנתו כפסולי המוקדשין ויפסל תלמוד לומר ^(א) ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה יאף בכור אינו נפסל משנה לחברתה איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי בכור דלאו בר הרצאה הוא אבל קדשים דבני הרצאה נינהו אימא לא לירצו קא משמע לן ואבתי מדבן

כפסח דמו. וצרגל ראשון יעבור עליהן: **מנא הני מילי.** דלכל הכך דתניא צצמתיתא לעיל איכא צל תאחר: **נדר.** הרי עלי: **נדבה.** הרי נדבתי: **נדר ואם נדר או נדבה וגו':** אלו הדמין והערכין נדבתי: **נדר ואם נדר או נדבה וגו':** ואין לכהנים צהן כלום: **הוא ולא חילופיו.** עליו אמה עובר ולא על חילופיו ולקמיה מפרש לה: **אלו חטאות ואשמות.** שהן נדרשין ממך שהרי חובה הם מוטלין עליך: **ועולות ושלמים.** כגון עולת ראיה ושלמי חגיגה שהן חובה דאלו דנדר ונדבה צרישא דקרא כתיבי וה"ה

נמי לצבור ^(א) ולמעשר ופסח שהן חובה: **ה' אלהיך אלו דקדוש ומעשרות.** דהא קרא תיירא הוא דהוה ליה למכתב כי דרוש ידרשנו וכבר ה' חובז למעלה צמקרא דנדרוש ציה לאמרוי דקדוש ומעשרות ^(א) שכתוב בהן שם זה ולך תהיה דקרא לפני ה' אלהיך (דברים כד) ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך (שם יד): **מעמד זה לקט שכחה ופאה.** שהן חלקו של עני דכתיב ציה את הני ענין עמד (שמות כג): **ולא צקרבנך חטא.** אין הקרבן נפסל צצך: **חילופי עולה.** כגון אצדה והפריש אחרת תחמית ^(א) נמצאת הראשונה ונתכפר צה: **מקרב קרבי.** וכיון דקרציה הרי היא קרבן לעצמה ולשלמו קרינא ציה: **חילופי חטאת.** כשיפרו צעליה מחמש חטאות המתות היא ופשיטא דלא עבר עליה צצל תאחר: **חילופי סודה.** וכגון שנתערבה צראשונה וק"ל ^(א) על זצח המודה חלות [ויקרא ז] המודה טעונה לחם ולא חליפתה ולא תמורתה טעוין לחם: **ומתה אחת מהן.** שחם היו שמהן קיימות מציאן ומציא ארבעים חלות כמשפט המודה ואומר הרי הלחם הזה לשם אותה שהיא תודה ושחיטת המודה תקדש ארבעים כמשפטה אצל מתה אין לחצרתה תקנה ^(א) והיכי"ו ממעט קרא מנל תאחר: **וחללו על אחר.** אמר זה תחת זה ובעל מום יוצא לחולין: **סלקא דעסק נדבתי** והכי קאמר קרא חם על האחד עבר זמן אחור חייב ולא שיצטרפו הוא וחילופיו לג' רגלים: **שעברה שנסו.** מלותו בתוך שנתו שנאמר (דברים טו) לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה צשנה: **כפסולי המוקדשים.** כבעל מום: **ויפסל.** הואיל ועבר עליו ואיחרו [א] שהרי אין שנה צצלה רגלים צרוצ שנים:

מקיש צבור למעשר. צמעשר דגן קא משמעיי קרא: **מה מעשר אינו נפסל נדבתי** (שם יד) דכתיב נדבתי שנה ראשונה ושניה: **(א) הראאה.** אם לכפרה אם לדורון: **אימא לא ליראו.** מאחר שהציאן בעצירה: **אותו** מקנא שלש שנים רועה ולר"ת דמפרש"י דמן הדין צאשם קרב עולה א"כ מקרב קרבי: **שהומם** בתוך הרגל: **מה** מעשר אינו נפסל משנה לחברתה. פירש צקווערס דכתיב מקנא שלש שנים תוליא את כל מעשר מצואתן אם שהה מעשרות שנה ראשונה ושניה ואפילו למאי דפרישית לעיל דאיכא צצל תאחר צמעשר שהופרש ולא נמנו וקרא דשנת הציעור אצטריך לאותו שלא הופרש מ"מ צכולהו משמעיי קרא דמתצער וקנת תימא צכולה שמעתין מהיכא תיתי לן דנפסל דליצטריך קרא דאינו נפסל וכן אותו צצלא ירנא להא לי: **קדשים** דבני הרצאה נינהו. דעולה מכפרת על חייבי עשה כדאמרין צפרק קמא דצוהים (דף ז: ושם) מדבן

מסורת הש"ס

(א) [דברים ז, ט] (צ) [למקנן: דברים ז, א.] (א) [מנחות פז: ד] תמורה כח: [נזחים טו. מוספתא סנהדרין פ"ג ה"ג, ט] (ס) [ע"י מהרש"א על מוס' ד"ה ומעשרות], (א) [מנחות עט: א.] (ז) [זיל ורס"י, ח] (ח) צס"א: ולהכי, (ט) פ"י, (ז) [נפסחים עג. ד"ה אשם],

תורה אור השלם

1. בי תדר נדר לוי אלהיך לא תאחר לשלמו כי דרש דרשנו יי אלהיך מעשר ויהיה כך דברים כג כב 2. ואם נדר או נדרבה וצח קרבנו ביום הקריבו את וצחו יאכל ומקדשת וצחותר מצונו יאכל: ויקרא ז טז 3. ואכלת לפני יי אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את יי אלהיך כל הימים: דברים כד כז

הגהות הב"ח

(א) גפי' ונאמר להלן נדר ואם נדר או מנח: (ב) שם שהומם בתוך הגל וחיללו על אחר ועבר עליו הגל: (א) "ש"י ד"ה ה' אלהיך כי דקדוש ומעשרי' ובכור שנתו כן: כי מעשר דגנך ובכורות בקרך וצאנך והס' ע"ד: (ה) שם ד"ה חילופי עולה כי ונתכפר בה ואח"כ נמצאת הראשונה: (א) שם ד"ה דבני הראה נינהו אם לכפרה: (א) תוס' גי' העמוד וחד לעברה זמנו ולא שנתו וחד ללא עברה:

מוסף רש"י

ולא בקרבנך חטא. אשם איחרו אינו נפסל. והיה כך חטא כיוסף דקרא דלא תאחר לשלמו הוא [נזחים כט:] יתא בכור שעברה שנתו. חובו איחרו דכתיב לפני ה' תאכלנו שנה צשנה, כפסולי המוקדשין. כאילו נפל צו מום [נזחים כט.], ריפסל. מהקדשה הואיל ומכיו שנה צשנה (תמורה כא.), מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה. שהרי בשליש זמן ציעור לנער כל התעשרות מן הצית ולהתוודות דכתיב מקן שלש שנים תוליא [נזחים כט.], דלאו בר הרצאה הוא. אינו צל לכפר עולה שמספרת על עשה ושלמים שמציאין לצורון ליתן שלום בין ישראל לאציהם צצשמים ואימא הואיל ואיחרו צל צצצירה הוא ולא ליראו, קמ"ל. (שם)

מנהגי מילי, מי שידור ווא ישלים עובר בבל תאחר, שאמר כי תדור נדר, וכתוב אחר אומר ואם נדר או נדרבה, מה זה הנדר נדרבה עמו אף זה הנדר נדרבה עמו, הנה ליה לקרא למיכתב כי תדור נדר ודיו, למה ליה למכתב ליי אלהיך, אלא כל דבר שיתן אדם ליי, לרבות הדמין, כגון אם יאמר אדם דמי עלי חייב לישם דמי שוין, אבל אם יאמר אדם ערכי עלי, בן נאה בין בעור מעריכין אותו כפי שניו, כדכתוב מבן עשרים ועד בן ששים, ערכו של זכר וי שקל כסף בשקל הקדוש. והתרמין, כדכתב אך כל חרם אשר יחרים וגוי, וההקדשות כמשפטן. לא תאחר לשלמו, הוא הנדר עצמו ולא חליפין, כלומר אינו עובר בחליפין, ואוקימתה חליפי עולה ושלמים, וכגון שנדר עולה או שלמים והפרישן קודם חג המצות, ועברו חג המצות וחג השבועות ולא הקריבין, ואחר חג השבועות נפל בהן מום וחיללן על אחרים ואמר אלו חליפי אלו, ועבר חג הסוכות ולא הקריב אילו שהעמידן תחת הבעלי מום. הייתם אומרים מאחר שאילו מבח הראשונים הם באים, כמי שעברו עליהן ג' רגלים דמו וליחריב בכל תאחר, קמ"ל. כי דרוש ידוענא, אלו חטאות ואשמות עולה ושלמים. לה' אלהיך, אלו דעות ומעשרות בכור ומעשר ופסח. מעמד, זה לקט שכחה ופאה. והיה כך חטא, כך חטא ולא בקרבן חטא. כלומר, הקרבן המאחר זמן, כשר הוא. ואקשינן האי סברא מדאחרים נפקא, דתניא יכול יהא בכור שעברה שנתו פסול כפסולי המוקדשים, ת"ל ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגו', (מקיש בכור למעשר כול, מה מעשר אינו נפסל) כלומר כיון דכתיב לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה, אם עובר שנתו נפסל, מקיש בכור למעשר, מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה, אף בכור נמי אינו נפסל משנה לחברתה.